אהן גליק

אַן אריגינעלער שפּאַנענדער ראָמאַן פון אידישען לעבען אין ענגלאַנד און אַמעריקאַ

ספּעציעל געשריבען פאַר׳ן „אידישען זשורנאַל"

פון בר צבי.

נאָכדרוק פערבאָטען.

קאַפּיטעל 1.

מר. דניאל קרעמער, א איד ניט קיין רייכער און א בעל מטופל מיט אכט קינ־דערלאַך, איז אין א געוויסען אבענד גע־זעסען מיט זיין פרוי רבקה ביי זיין עס־טיש און ער האָט געטרונקען טהעע.

מר. קרעמער איז געווען אַן אלטער טרעוועלער אין לאָנדאָן, ענגלאַנד, ער פלעגט ארומפאָהרען איבער די קליינע שטעדטלאַך און דערפער פון דער מדינה און פערקויפען קליינע הויזראַרטיקלען. קעמעלאַך, בערשטלאַך, ראַזיר־מעסערס, פערשיערענע פערפיום־באָטעלאַך און שמעקערינע שטיקלאַך זייף.

יעדען טאָג פלעגט ער ארויספאָהרען אין אַן אנדער פּלאַץ און יעדען אבענד פלעגט ער צורוק קומען אהיים נעכטיגען.

אזוי שנעל ווי ער פלעגט אריינקו־מען אין הויז נאָך איין טאָג ארבייט, פלעגט איהם זיין פרוי צלייך דערלאַנגען מזע, ער האָט געמוסט צוערשט אויסטרינ־קען זיין פּאַרציע, צוויי נאַטן גרויסע קאַ־פּעס, און דאַן פלעגט ער אָנפאַנגען געבען לשון.

ער פלעגט צוערשט הערצעהלען וואָס מיט איהם האָט פּאַסירט, וועמען ער האָט קאָרן אין טאָג געזעהען, וואָס פאַר א מענשען ער האָט בעגעגענט, וואָס פאַר א פריידען און וואָס פאַר א ליידען ער האָט פאַר׳ן טאָג דורכגעמאַכט. און נאָר צום סוף פלעגט ער אריינכנעהמען די בייטעלע און איבערצעהלען זיין לייזונג.

ווי געזאָגט, איז ער געווען א טאַטע פון אכט קינדערלאַך, ער איז געווען א בעל הוצאה פון דרייסיג שילינג א וואָך און דיעזע הוצאה האָט ער מיט גרויסע צרות אימער פערדיענט.

איז ער אָבער געווען קראַנק א פּאָאַר טעג אָדער א קיפּר האָט זיך איהם אוועק־געלעגט קראַנק, פלעגט ער שוין ווערען הינטערשטעליג און מוזען זיין דיענסט ווארייטען פיעל שווערער.

אין דעם אבענד ווען אונזער געשיכטע פאַנגט זיך אָן, איז ער דאָס ערשט געקו־מען פון וועג, ער האָט געהאַלטען אין טרינקען זיין פּאַרציע, און זיין פרוי, זיי צענדיג ביי זיין זייט מיט איהר קלענסטער קינד אויף איהרע הענד. האָט שוין גע־וואַרט מיט האָט אונז געטהאָן.

דניאל איז דאָ דער וואונדער, וואָס ער גלייכט זי," האָט דניאל געזאָגט, זי איז קיין הרע אזוי שעהן און סימפּאַ־טיש, אז זי לאַכט קען זי יעדען איינעם בע־צויבערען, זי האָט אזעלכע שעהנע צייהנד לאַך און אזעלכע פּראַכטפאָלע חן־גריבע־לאַך און די באַקען."

"עס זאָל איהר נאָר קיין עין הרע ניט שאַדען, זי איז שעהן ווי א מלאך", האָט די פרוי געזאָגט א צופריעדענע.

"האָסט מיט איהר עפּעס גערעדט?

האָט דער מאַן ווידער געפרעגט.

"ניין! מען דאַרף ניט, האָט די פרוי געענטפערט, אז אלעס וועט זיין בי׳ זיי פערטיג, וועלען זיי שוין אונז אליין הערצעהלען, ניט זי, ניט ער, האָבען גע־זעהען אז איך האָב זיי בעמערקט, ווייל אזוי שנעל ווי איך האָב זיי בעמערקט קושעענדיג זיך, בין איך אריינגעלאָפען צו דער ראונסטייזדיגער שכנה, כלומר׳שט וועגען א טעפּעל עפּעס צו באָרגען, איך בין דאָרטען פערבליבען ביז איך האָב גע־זעהען, אז ער איז אוועקגעגאַנגען און ווען איך בין נאָכהער אריין צוריק אין הויז, האָב איך זי געטראָפען אונטערזינגענדיג א פרעהליכע לידערל, זי האָט זיך געמאַכט ניט ווייסענדיג, אַט ווי ניט זי מיינט מען."

דניאל האָט געלאַכט.

"א גרויסע גנב׳טע! עס איז פון דעסטוועגען אַן שלה פון איהר וואָס זי בעהאַלט עס פון אונז, וואָס האָט זי מורא, מען וועט איהר קאַליע מאַכען?"

"א קינד, זי שעהמט זיך פאַר אונז, האָט די פרוי געזאָגט, און אפשר טאַקי וויל זי, אז ער אליין זאָל עס אונז זאָגען, ער זאָל ערקלעהרען אז ער פערלאַנגט צו ווערען אונזער איידעם."

"איינענטליך האָב איך שוין לאַנג פערשטאַנען אז ער טראַכט וועגען איהר האָט דניאל געזאָגט לאַנגזאַם פערריכטיג. רעגדיג זיי ליולקע־ציבוק, איך האָב דאָס אָבער אליין ניט קען נעוואָלט גלויבען, דער וונדאַמט קען דאָך קריגען צעהן טויזענד פונט גדן, א קליינינקייט עפּעס אזא נאָמען ווי ער האָט! היינט צו וועמען ער קומט אריין אין די הייזער! צו דיגרעסטע מיל־יאָנערען. ווי עס וויינט אוים, איז דאָס אָבער א בעשערטע זאַך פון גאָט און מיר דאַרפען אהיהם דאַנקען פאַר זיין גרויס חסד וואָס ער האָט אונז געטהאָן."

"הלואי רבונו של עולם זאָל נור אלץ מקוים ווערען, האָט די פרוי געזאָגט גלאַ־צענדיג איהרע אויגען צום סטעליע, עס איז פשוט צו גוט צו גלויבען, משה׳לע אונזער איידלס! אונזערע בעקאַנטע וועלען דאָך צופלאַצט ווערען פאַר קנאה. עפּעס א קליינינקייט אזא אבן טוב! וואו נעהמט מען דאָס נאָר, עס וואַלגערען זיך עפּעס אין די גאַסען אזעלכע יונגע־לייט?"

"אז עס איז בעשערט פון גאָט איז פערפאַלען, האָט דניאל געזאָגט, מיר מע־גען זיך יעצט אָבגעבען איינע די אנדערע א פרעהליכען מזל טוב."

"עס וועט אם ירצה השם זיין נחת", האָט די פרוי געזאָגט.

"נזחת זאָגסטו?" האָט דניאל אויס־גערופען, בהמה דו, עס וועט זיין נחת און עושר און כבוד און א גוטע עלטער, משה־לע איז ניט קיין חזיר, ער נערענקט וואָס איך האָב פאַר איהם געטהאָן און ער וועט מיר מיט גאָטעס הילף בעצאָהלען כפל כפלים.

"איך וועל פון דעסטוועגען א פרעג־טהון ביי איהר, האָט ער צוגעלעגט נאָך א קליינער פויזע, וואָרום זאָלען טאַטע־מאַ־מע ניט וויסען וואָס זייער קינד וויינט? וואָרום זאָל זי פאַר אונז האָבען סודות? אויב זי וויל ניט אז מיר זאָלען וועגען דעם ריידען מיט איהם, וועלען מיר דאָס איהר צוליעב טהאָן, מיר וועלען זיך מאַ־כען ניט וויסענדיג און א וואָרט ניט ריי־דען. אָבער צווישען אונז און איהר דאַרף האָף עס קיין סוד ניט זיין!

"מען דאַרף ניט, דניאל, אפשר ווי־לען זיי אונז סורפרייזען, האָט די פרוי געזאָגט, לאָז זיי געמאַך, זי איז גליקלאַך און צופריעדען, טאָ זאָל עס איהר וואוויל בעקומען, אין דער געהיימניס אליין ליגט דאָך עפּעס פאַר די פערליעבטע א יום מוט צויבער און מיט גליק, לאָז זיי צורוה, פאָלג מיך, מאַך זיך אין גאַנצען ניט וויסענדיג!"

"זאָל זיין אזוי, האָט דער מאַן אייג־נעשטימט, רייבענדיג זיך די הענט פאַר שמחה. אָט קומט זי טאַקי אָן, איך הער שוין ווי זי לויפט אויף די טרעפּ.

עס האָט ניט גענומען קיין מינוט און ליזא איז שוין געווען אינווענינ.

„נור איינינג פּאַ! האָט זי פרעהליך אויסגעשריהען, ארונטער נעהמענדיג איהר מאַנטעל און הוט. האָסטו זיינט געמאַכט גוטע געשעפטען, פערדיענט א סך געלד?"

„וואָס איז דאָס נוגע דיר?" האָט דער פאָטער געענטפערט מיט א פראַגע. האַלב בייז, האַלב לאַכענד.

„אז איך טאָהר דיך ניט פרעגען דאַרף מען ניט. האָט זי קאַלט־בלוטיג געזאָגט, איך האָב דאָך א רעכט צו וויסען ווי מיין טאַטע געהט אָן אין געוועג געשעפטען, דענקסטו אז מיך אינטערעסירט עס ניט?"

„און דו, ליזע, דערצעהלסט מיר דיינע אַלע געשעפטען?" האָט דניאל גע־פרעגט אַנשטעלענדיג אויף איהר א כיט־רען בליק.

„פאַרלייפיג האָב איך ניט געהאַט קיינע געהיימע געשעפטען, איך זאָל פון דיר דאַרפען בעהאַלטען, האָט ליזא גע־ענטפערט, און טאָמער בעהאַלט איך עפּעס פון דיר, איז דאָס מסתמא קיין געשעפט ניט".

זי האָט זיך צולאַכט מיט א זילבערנעם קליינעם געלעכטער און פרעהליך געקוקט טאַטע־מאַכען אין די אויגען אריין.

„הייסט עס, אז דו האָסט יא בעהאַל־טענע זאַכען פון טאַטען, האָט דניאל גע־זאָגט מיט א גמרא ניגון, נור דאָס בע־לאַנגט ניט צו ביזנעס, איז דאָס וואָס דו מיינסט"

„יעס!"

„טאָהר איך טאַקי ניט וויסען וואָס דאָס איז?" האָט ווידער געפרעגט דניאל.

„וועל, אז דו ווילסט שטאַרק, וועל איך עס דיר זאָגען, האָט ליזא געענטפערט רויט ווערענדיג, מאָזעס רעדט מיר א שידוך און ער אליין איז טאַקי דער חתן".

„זאָל דיר גאָט געבען מזל! האָט דו מיטער אויסגערופען, איך גלויב אז דאָס איז דער בעסטער שידוך וואָס דו הענסט קריגען. אפשר ניט אזוי, דניאל?"

„הלואי אויף אַלע מיינע קינדער גע־זאָגט געוואָרען ניט קיין ערגערע שדוכים האָט דניאל געענטפערט, דו מעגסט זיך שעצען גליקלאַך, ליזאָטשקע."

די מיידעל האָט ארויסגעלאָזען א זיפץ.

„וואָס־זשע זיצסטו?" האָט די מוטער געפרעגט בעזאָרגט.

„ער האָט מיט מיר היינט גערעדט וועגען מיין ארבייט, האָט ליזא געענט־פערט, ער גלייכט צו גלויבען, משה׳לע אַבער איין ניט געוואָלט גלויבען, דער ווינקאַטש קען דאָך קריגען צעהן טויזענד פונט גדן, א קליינינקייט עפּעס אזא נאָמען ווי ער האָט! היינט צו וועמען ער קומט אריין אין די הייזער! צו דיגרעסטע מיל־יאָנערען. ווי עס וויינט אוים, איז דאָס אָבער א בעשערטע זאַך פון גאָט און מיר דאַרפען אהיהם דאַנקען פאַר זיין גרויס חסד וואָס ער האָט אונז געטהאָן."

"הלואי רבונו של עולם זאָל נור אלץ מקוים ווערען, האָט די פרוי געזאָגט גלאַ־צענדיג איהרע אויגען צום סטעליע, עס איז פשוט צו גוט צו גלויבען, משה׳לע אונזער איידלס! אונזערע בעקאַנטע וועל־לען דאָך צופלאַצט ווערען פאַר קנאה. עפּעס א קליינינקייט אזא אבן טוב! וואו נעהמט מען דאָס נאָר, עס וואַלגערען זיך עפּעס אין די גאַסען אזעלכע יונגע־לייט?"

"אז עס איז בעשערט פון גאָט איז פערפאַלען, האָט דניאל געזאָגט, מיר מע־גען זיך יעצט אָבגעבען איינע די אנדערע א פרעהליכען מזל טוב."

"עס וועט אם ירצה השם זיין נחת", האָט די פרוי געזאָגט.

"נזחת זאָגסטו?" האָט דניאל אויס־גערופען, בהמה דו, עס וועט זיין נחת און עושר און כבוד און א גוטע עלטער, משה־לע איז ניט קיין חזיר, ער נערענקט וואָס איך האָב פאַר איהם געטהאָן און ער וועט מיר מיט גאָטעס הילף בעצאָהלען כפל כפלים.

"איך וועל פון דעסטוועגען א פרעג־טהון ביי איהר, האָט ער צוגעלעגט נאָך א קליינער פויזע, וואָרום זאָלען טאַטע־מאַ־מע ניט וויסען וואָס זייער קינד וויינט? וואָרום זאָל זי פאַר אונז האָבען סודות? אויב זי וויל ניט אז מיר זאָלען וועגען דעם ריידען מיט איהם, וועלען מיר דאָס איהר צוליעב טהאָן, מיר וועלען זיך מאַ־כען ניט וויסענדיג און א וואָרט ניט ריי־דען. אָבער צווישען אונז און איהר דאַרף האָף עס קיין סוד ניט זיין!

"מען דאַרף ניט, דניאל, אפשר ווי־לען זיי אונז סורפרייזען, האָט די פרוי געזאָגט, לאָז זיי געמאַך, זי איז גליקלאַך און צופריעדען, טאָ זאָל עס איהר וואוויל בעקומען, אין דער געהיימניס אליין ליגט דאָך עפּעס פאַר די פערליעבטע א יום מוט צויבער און מיט גליק, לאָז זיי צורוה, פאָלג מיך, מאַך זיך אין גאַנצען ניט וויסענדיג!"

"זאָל זיין אזוי, האָט דער מאַן איינ־גע